

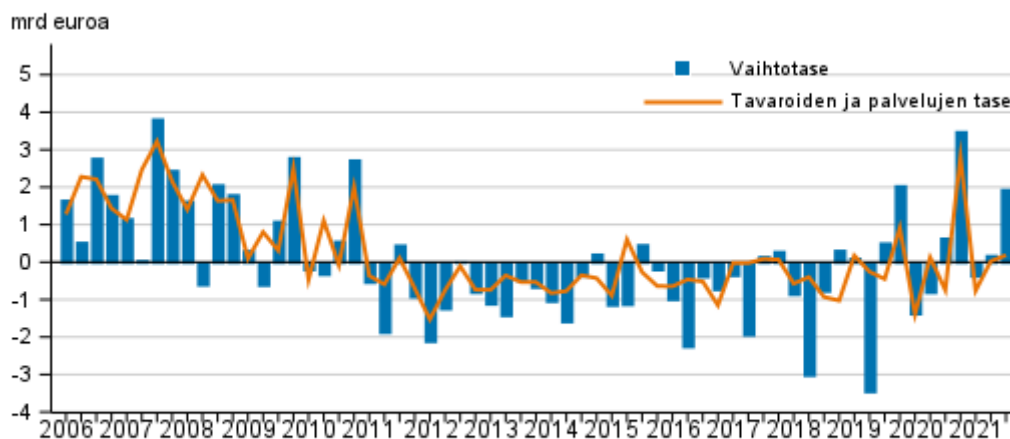
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2021, 3. neljännes

Vaihtotase oli ylijäämäinen ja ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä

Vaihtotase oli 2,0 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 28 prosenttia vuodentakaisesta. Tavaratuonti puolestaan kasvoi 22 prosenttia. Samanaikaisesti palveluvienti kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta, siinä missä palveluiden tuonti nousi 15 prosenttia. Ensitulon tili oli ylijäämäinen. Edelliseen neljännekseen verrattuna ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä vaihtotase oli 2,0 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen neljän neljänneksen liukuva summa oli 5,3 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alaristä ensitulon tili oli 2,4 miljardia euroa ylijäämäinen, ja tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

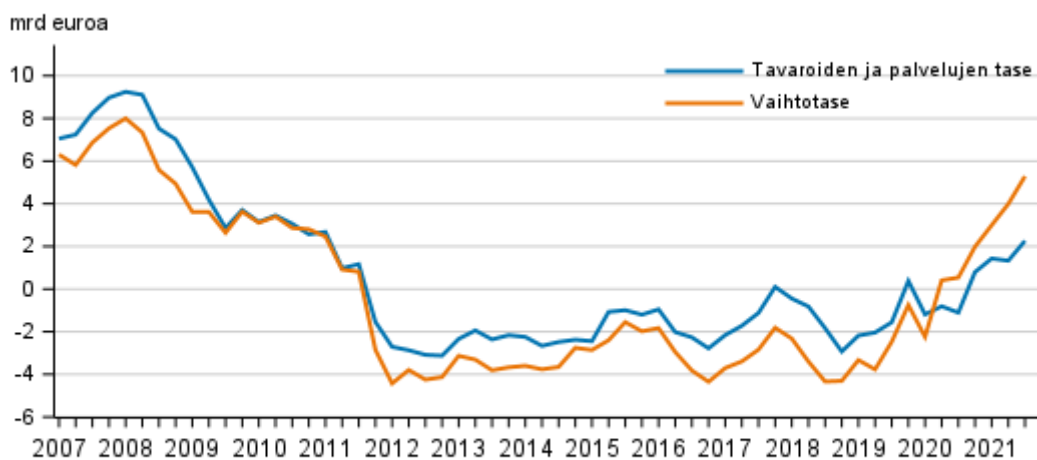
Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli tasapainossa. Palvelutase oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 28 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 18,1 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo kasvoi 22 prosenttia vuodentakaisesta 17,3 miljardiin euroon. Palveluviennin arvo kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 6,7 miljardia euroa. Palvelutuonnin arvo puolestaan nousi 15 prosenttia vuodentakaisesta 7,3 miljardiin euroon.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Ensitulo

Ensituloa maksettiin nettomääräisesti Suomeen 2,4 miljardia euroa vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Ensituloa maksettiin Suomesta ulkomaille 2,5 miljardia euroa, siinä missä ensituloa maksettiin ulkomailta Suomeen 4,9 miljardia euroa.

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä sijoitustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 2,3 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen sijoitustuloja maksettiin 4,6 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 2,3 miljardia euroa. Sijoitustuloja maksettiin nettomääräisesti ulkomailta Suomeen kaikissa sijoituslajeissa. Nettomääräisesti eniten sijoitustuloja ulkomailta Suomeen maksettiin vuoden 2021 kolmanneksella neljänneksellä suorien sijoitusten muodossa, 1,4 miljardia euroa.

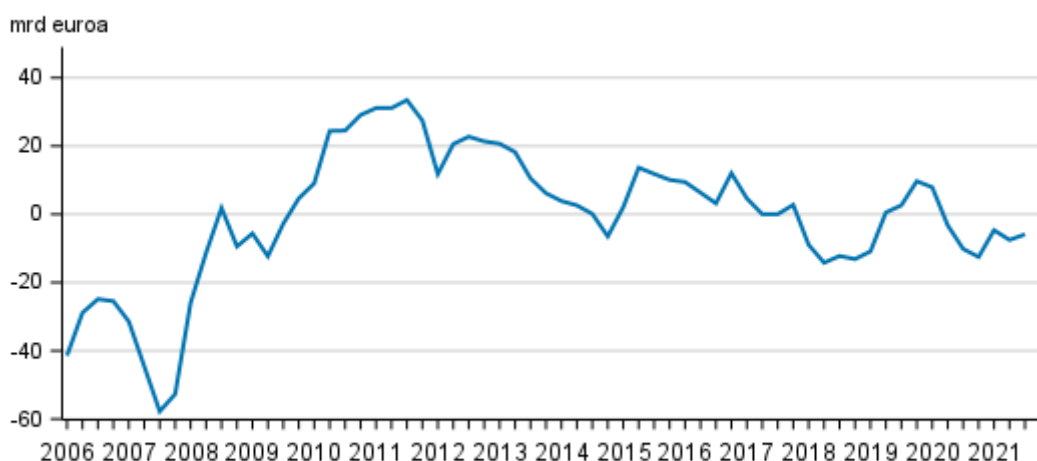
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Bruttovelat suuremmat kuin bruttosaamiset

Vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia 916,3 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 922,2 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli bruttosaamisten ja -velkojen erotus, oli siten -5,9 miljardia euroa, kun velkoja oli enemmän kuin saamisia. Bruttovelat kasvoivat toiselta neljännekseltä pääosin muiden sijoitusten velkakannan kasvun johdosta. Muut sijoitukset kasvattivat myös bruttosaamisten kantaa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui vuoden 2021 toiselta neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -7,5 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman muutoksesta rahoitustaloustoimet selittivät 2,2 miljardia euroa, kun taas hinta-, valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset selittävät -0,6 miljardia euroa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Portfoliosijoituksissa suurimmat nettovelat

Sijoituslajeittain tarkasteltuna bruttosaamisia ulkomailta oli vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopulla eniten portfoliosijoitusten muodossa. Portfoliosijoitusten saamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa portfoliosijoitusten saamisia oli 412,7 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 405,8 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy rahoitustaloustoimilla ja portfoliosijoitusten arvonmuutoksilla. Portfoliosijoituksia ulkomaille lisättiin 2,3 miljardia euroa, kun taas hinta-, valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset olivat 4,6 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten saamisista 137,3 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa, ja 275,4 miljardia euroa osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa.

Portfoliosijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Portfoliosijoitusten velkakanta oli 2021 kolmannen neljänneksen lopussa 468,6 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten velka kasvoi edeltävältä neljännekseltä, jolloin portfoliosijoitusten velkojen kanta oli 463,5 miljardia euroa.

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään, että suurimmat nettosaamiset olivat suorien sijoitusten muodossa, kun taas suurimmat nettovelat olivat portfoliosijoitusten muodossa. Vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 32,9 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettosaamiset laskivat vuoden 2021 toisesta neljänneksestä, jolloin nettosaamiset

olivat 36,1 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten nettovelka oli 55,9 miljardia euroa, joka selittyy velkapapereiden 138,1 miljardin nettovelalla. Portfoliosijoitusten osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 82,3 miljardia euroa velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 2,2 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten valuuttavarannon muodossa, 2,9 miljardia euroa. Muina sijoituksina pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 1,5 miljardia euroa. Vastaavasti ulkomailta Suomeen pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten suorien sijoitusten muodossa 2,6 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tarkastellaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 182,4 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 152,6 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien muodossa, ja 27,1 miljardia velkapapereiden muodossa. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 188,7 miljardia euroa. Muiden rahalaitosten nettovarallisuusasema heikkeni 2021 toisesta neljänneksestä pääosin portfoliosijoitusten nettovelan kasvun myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	24 894	29 654	26 212	28 702	30 070
	1.1 Tavarat	14 138	16 755	15 295	16 855	18 096
	1.2 Palvelut	5 631	7 743	5 575	6 192	6 706
	1.3 Ensitulo	4 754	4 790	4 773	5 320	4 903
	1.4 Tulojen uudelleenjako	371	366	568	335	366
Menot	1. Vaihtotase	24 235	26 152	26 577	28 508	28 113
	1.1 Tavarat	14 166	14 531	15 064	16 076	17 317
	1.2 Palvelut	6 347	7 154	6 569	6 946	7 302
	1.3 Ensitulo	2 855	3 174	3 439	4 489	2 538
	1.4 Tulojen uudelleenjako	867	1 293	1 505	998	957

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-26 425	-55 772	25 500	-22 724	-3 600
	S11 Yritykset	-8 740	-13 132	-8 919	-13 264	-6 697
	S121 Keskuspankki	-4 775	-15 734	28 732	4 392	13 577
	S122 Muut rahalaitokset	-4 939	-21 770	9 980	2 584	375
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 386	1 970	3 272	3 038	1 923
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	258	1 650	12	449	-30
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	278	916	567	-99	132
	S1311 Valtionhallinto	-2 302	-4 392	-5 859	-1 119	-2 894
	S1313 Paikallishallinto	-63	45	-43	34	77
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-7 861	-6 056	-2 893	-19 118	-10 487
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	333	730	652	379	423
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-26 251	-56 759	26 277	-23 761
S11 Yritykset		-6 980	-12 727	-8 840	-10 865	-4 285
S121 Keskuspankki		524	1 585	200	448	3 731
S122 Muut rahalaitokset		-4 268	-34 904	44 371	9 832	14 109
S123 Rahamarkkinarahastot					-2	
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		474	1 171	1 892	931	841
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		1 319	-2 005	487	-176	-187
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		74	29	114	90	88
S1311 Valtionhallinto		-9 639	-2 134	-7 150	-3 872	-8 428
S1313 Paikallishallinto			48	-32	-46	94
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-7 843	-7 699	-4 796	-20 161	-11 747
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		86	-124	28	59	-1

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-173	987	-776	1 036	2 185
	S11 Yritykset	-1 761	-405	-79	-2 399	-2 412
	S121 Keskuspankki	-5 299	-17 319	28 531	3 943	9 846
	S122 Muut rahalaitokset	-670	13 133	-34 391	-7 248	-13 734
	S123 Rahamarkkinarahastot				2	
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	912	799	1 380	2 107	1 082
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-1 061	3 656	-475	625	157
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	203	886	453	-189	44
	S1311 Valtionhallinto	7 337	-2 258	1 291	2 753	5 534
	S1313 Paikallishallinto	-63	-3	-11	80	-17
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-18	1 643	1 902	1 043	1 261
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	247	854	623	320	423

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	837 947	815 886	878 634	887 326	916 274
	S11 Yritykset	155 555	147 330	147 659	145 336	149 668
	S121 Keskuspankki	96 629	80 925	109 653	114 060	127 738
	S122 Muut rahalaitokset	243 424	222 550	226 853	225 364	226 446
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	89 373	96 835	104 718	110 767	113 479
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	35 355	35 501	35 962	36 545	36 789
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 647	33 393	34 515	34 986	35 303
	S1311 Valtionhallinto	14 625	13 771	13 461	13 586	12 912
	S1313 Paikallishallinto	783	931	865	926	1 009
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	153 573	165 785	184 308	184 070	190 928
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	16 984	18 866	20 640	21 685	22 001
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	848 097	828 409	883 298	894 845
S11 Yritykset		250 828	259 271	260 616	270 707	273 961
S121 Keskuspankki		14 554	16 117	16 347	16 784	20 511
S122 Muut rahalaitokset		373 772	341 288	385 465	394 268	415 143
S123 Rahamarkkinarahastot		3	3	3	2	2
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		29 222	32 480	36 077	38 391	39 673
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		60 662	57 903	59 356	59 390	60 514
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 448	3 479	3 649	3 754	3 837
S1311 Valtionhallinto		102 939	104 165	100 997	97 652	92 172
S1313 Paikallishallinto		4 992	5 036	4 953	4 907	5 000
S1314 Sosiaaliturvarahastot		4 857	5 970	13 109	6 206	8 571
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 820	2 697	2 725	2 784	2 783
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-10 151	-12 523	-4 664	-7 519
	S11 Yritykset	-95 273	-111 941	-112 957	-125 371	-124 293
	S121 Keskuspankki	82 075	64 808	93 306	97 276	107 227
	S122 Muut rahalaitokset	-130 348	-118 738	-158 612	-168 903	-188 697
	S123 Rahamarkkinarahastot	-3	-3	-3	-2	-2
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	60 151	64 355	68 640	72 376	73 806
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-25 308	-22 402	-23 394	-22 846	-23 725
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28 199	29 914	30 866	31 232	31 466
	S1311 Valtionhallinto	-88 314	-90 394	-87 536	-84 066	-79 260
	S1313 Paikallishallinto	-4 209	-4 105	-4 088	-3 981	-3 991
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	148 716	159 815	171 199	177 864	182 357
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 164	16 169	17 915	18 901	19 218

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2020	12 kk:n liukuva summa	2021/09	2021/10
1. Vaihtotase	1 984	2 501	1 089	-1 945
1.1. Tavarat	2 934	3 646	725	100
1.2. Palvelut	-2 139	-2 290	-203	-323
1.3. Ensitulo	4 033	4 201	774	-1 498
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 843	-3 057	-207	-224
2. Pääomatase	214	212	17	17
3. Rahoitustase	-821	-108	-847	-5 234
3.1. Suorat sijoitukset	6 382	-6 090	-1 175	-312
3.2. Portfoliosijoitukset	-809	17 498	-1 704	3 796
3.3. Muut sijoitukset	-5 725	-14 579	2 147	-8 058
3.4. Johdannaiset	-1 548	79	-278	-637
3.5. Valuuttavaranto	880	2 985	162	-23
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-3 019	-2 822	-1 954	-3 306

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, portfoliosijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin portfoliosijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeensä jääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Marianna Mukkulainen 029 551 3405

Emmi Pättiniemi 029 551 3294

Vastaava osastopäällikkö:

Katri Kaaja

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute